

GAZETA LITERARĂ

Ănăl VIII nr. 18 (372)
joi 27 aprilie 1961

ORGAN SĂPTĂMINAL AL UNIUNII SCRITORILOR DIN R. P. R.

8 pagini 50 bani

**Trăiască
I MAI**
Zna solidarității
internaționale
a oamenilor muncii!

I MAI 1961

Comențin zborul lui Gagarin, cineva își spunea că, dacă demnitatea libertății umane pe sfera planetei noastre ar fi fost colorată cu roșu, primul astronaut ar fi avut de admirat din înălțimea traieectoriei sale un spectacol de o măreție uluitoare. Imense covorașe purpurii s-ar fi așternut peste cea mai mare parte din continentul Asiei, peste Estul Europei, peste Africa cea ridicată la lupta împotriva jugului colonial, peste Curbă eroică spre care, în acele zile, se pregăteau să se întindă hulașvele bandelor de mercenari nălmășii de imperialismul american. Gagarin, el însuși chintesența acestei demnități, ar fi raportat celor ce îi sorbeau de dincolo de eter, din spațiu

sideral, fiecare cuvânt: „Văd culoarea viitorului incingind pământul. E tot mai triumfătoare demnitatea libertății umane”.
1 Mai 1961 e cel dintii Mai al erei cosmice. Anul unu din noua istorie a universului deschisă odată cu primul zbor al omului în Cosmos, începe la 12 aprilie 1961. La sărbătoarea muncii și a primăverii din acest an, între porțele celor mai dragi oameni pe care omenirea muncitoare le va purta pe străzile lumii eliberate, se va afla, desigur, și portretul lui Iuri Gagarin. El va fi simbolul cuceririi și inteligenței umane. În truchipat dincolo de spațiile terestre. De chipul omului sovietic.

De la înălțimea zborului său astral, pământul trebuie să-și apărut lui Gagarin, în acest ajun de Iulii Mai, ca o imensă sferă cuprinsă de viltățile roșii ale celei mai crincente, dar și celei mai nobile lupte: lupta pentru eliberarea omului.

Și dacă în culoarea purpurie ar fi fost scădată planeta în acele puncte ale ei unde triumfă demnitatea umană, Gagarin ar fi văzut, desigur, din zborul său cosmic, fluviile roșii de oameni încadrați în uriașele murturi ale păcii care, în aceste zile, ca în altele altele, cuceră pământul întregind tot mai mult triumfătoare lupte ale păcii.

Țara care a trăit prima în lume cel dintii Mai cu adevărat liber trimitea, într-o zi de aprilie, într-o zi

de primăvară crudă, primul explorator al Cosmosului.

Jos, pe planetă, în acele ceasuri, în țările eliberate de jugul exploatareii, în piețele capitalelor și orașelor socialiste, se înălțau schelele tradiționalelor tribune pentru sărbătoarea zilei solidarității clasei muncitoare de pe întreg pământul.

Nu știu dacă sub traieectoria victorioasă a lui Gagarin a trecut, pentru o clipă, și imaginea Bucureștilor nostru socialist, cu minerele sale piețe. Dar știu că, în dimineața aceea, cind toate posturile de radio din lume transmiteau uluitoarea veste despre primul zbor al omului în Cosmos, într-o piață bucureșteană, ca în altele piețe din orașele lumii socialiste, muncitorii descărcau din camioane schelele tradiționalelor tribune de Iulii Mai. Au făcut lucrul acesta cu gesturi devenite obișnuite, ca în fiecare din ultimii 16 ani ai țării noastre, nebănind că, acolo sus, la peste 300 de kilometri înălțime, zboară un om.

Prin fața acelor tribune, în ziua sărbătorii, va trece, în rândul celor mai dragi chipuri ale omenirii muncitoare și portretul lui Gagarin, portretul primului om care, de la înălțimea zborului său cosmic, a văzut, fără îndoială, pe sfera planetei noastre, marșul roșu, triumfător, al demnității umane.

Ioan GRIGORESCU

SZEMLER FERENC

Inscripție pe monumentul eroilor de la Doftana

*Fericit e doar acela ce-nfruntind nenorociri,
dirz rămîne-n crezu-i — lumea în prăpăd de se
dezbină,
căci planetei, buruiana de-i plivim, e o grădină
cu mireme de garoafe și de roșii trandafiri.*

*Și ideea va învinge, chiar dacă e greu să-nduri
și triumful rațiunii să-l aștepți din răspuțere...
Doar acel ce-avu curajul și-a știut atunci să spere
sub încrîncenate oremuri, în celula de torturi —*

*Doar acel păstrînd credința steagului ce-și aprindea
roșu-n singele multimii: muncitorii și țărănii...
Cel pe care nu-l înfrînsese nici mîhnirea, nici dușmanii,
cel ce se-odihnea în luptă și la luptă se trezea —*

*Doar acel ce-n bătălie-nfrînt, privea încrezător,
cel ce cîștigînd victorii, nu-l mai așteaua victorii...
Cel ce-n negurile morții și în bezna închisorii
adăsta să iașă steaua luminînd spre viitor —*

*Doar acel zdrobot de trudă, judecări și jug de legi,
cel ce-a ars în pieptu-i crezul și dirzenia multimii —
fericit e ca-nîns mina peste timp — viitorimii,
și mărețul lui renume va-nfrunta vecii întregi.*

CONSTANTIN BARASCHI

„Gheorghe Bogdan, muncitor la Uzinele „Grigore Preoteasa”

Legendă contemporană

Predispus întotdeauna să acordăm legendelor moștenite un bănuț temel de fantazie sau să explicăm uneori originea atitor manifestări și comportamente omenesti prin conceptele nelinștitei și spaimii metafizice — cum mulți dintre cei mai reputați idealiști ai gândirii moderne au teoretizat-o cu zadarnică rîvnă și consecvență, — iată-ne surprinși în fața unui fenomen neobișnuit dincolo de uluitoarea împlinire a învătășilor sovietici, ale cărei antecedente ne deprinseseră oarecum cu faptele ușite din comun, dincolo de chipul lui Gagarin despre care istoricul de azi va lăsa pagini mai presus de admirația u-nui Bartolomeu de las Casas pentru contemporanii săi Columb și Magellan — asistăm tulburat la constituirea unei legende.

Legenda lui Iuri Gagarin nu-și are suportul în imaginație; ea este doar esența realității noastre ambiante, este însăși viața pe care o trăim, este lumea noastră într-o ipostază sublimă. Elementele ei fundamentale așa cum s-au cristalizat în dimineața de 12 aprilie sint concrete și tangibile: le-am pipăit, cum spune Argeșei, și am urlat este! Ele reprezintă cea mai grandioasă realizare a epocii și nu mai așteaptă decit apropierea de țară a poetului care, într-o noapte înfruntată să le învătue cu aureola metafizică, trecîndu-l pe tînrul zburător în genealogia lui Icar și a Argonaușilor.

Gazetarul a întotdeauna nevoie de comparații: odată cu apariția lui Gagarin mulți dintre ei au pronunțat numele lui Columb. Fapta bătrînelui navigator care se uită la noi intristat din gravuri rătăcite, este desigur enormă dar apropiindu-l de îndrăznețul cosmonaut contemporan nu ne putem lipsi de a nota și imensele deosebiri privind soarta lor și sensul descoperirii fiecăruia. Ce căutau navigatorii inspirați de la capătul evului mediu? „Aur căutau portughezii pe coastele Africii, în India, în Extremul Orient, aur era cuvîntul magic care împinse pe spanioli dincolo de Oceanul Atlantic, spre America. Aur era primul lucru pe care îl cereau alții de îndată ce puseau piciorul pe un țărîm nou descoperit”, ne spune Engels. Lucrul metallic al cosmonavei lui Gagarin nu avea imprimat decit patru litere majuscule: U.R.S.S. În fața cărora se conturau simbolice cele patru litere ale cuvîntului Pace. Iată mesajul cu care s-a înălțat spre universul imponderabilității. Care fu soarta descoperitorului Americii, o spun atite de pătrunzător marele poet american Carl Sandburg, înscit cer, permisiunea de a-i cita versurile:

Cristofor Columb a fost un om sărman,
Sărăcia l-a gonit la capătul lumii;
Începu el cu sărăcia și cerșitul,
sfîrșî-n închisoare,
Bietul Columb, flămîndul Columb
În reul cătușe de oțel,
Bravul, vestitul Columb.

Mai poate fi necesar să-l opunem soarta lui Gagarin, după ce am citit pretutindeni despre entuziastul miting de la Moscova? Sint aici nu numai două destine într-o polară opoziție, ci două lumi și cel care nu va medita la lucruri asemănătoare nu va înțelege nimic din uriașă însemnătate a acestui început de aprilie. Realizarea lui Gagarin — nu pot vorbi despre ea fără a omagia geniul savanților care au făcut-o posibilă — este, desigur, de natură să uluiască, însă numai gîndindu-ne la rosturile ei, la virtualitățile ei de a se repercuta în celălalt înfinit, al sufletului omenesc, îi putem cuprinde adevăratele dimensiuni.

A. E. BACONSKY

Desen de EUGEN MIHAESCU

CRITICA LITERARA ȘI CONSECVENȚA CRITERIILOR

Cine cercetează producția din ultimii ani în domeniul prozei, constată cu satisfacție că s-au ivit noi talente viguroase, care scriu despre actualitate, despre lupta victorioasă pentru socialism. Se impune atenției stăruință a scriitorilor să-și revizuiască conștient conștientă.

ruința acestor tineri scriitori de a alege drumuri inedite în creație, rod al unor căutări fecunde în cadrul literaturii realismului socialist.

Care este datoria criticii? Veghind asupra direcției ideologice a dezvoltării, verificînd gradul de veridicitate al operelor publicate, critica trebuie să țină seama și de tendințele artistice specifice scriitorului, să le definească, să le îndrume. Fără o analiză la obiect, calificată, de un înalt nivel estetic, receptivă la diversitatea stilurilor, nu se poate asigura un sprijin eficace asupra eforturilor de creație.

Nu mai respicind criteriile științifice de apreciere, critica va putea susține activ munca scriitorilor în îndeplinirea cerinței formulate în Raportul tovarășului Gheorghe Gheorghiu-Dej la cel de al III-lea Congres al P.M.R. de „a făuri opere la nivelul înalțelor exigențe artistice și ideologice ale partidului și poporului”.
Dacă atribuim noțiunii de stil individual o accepție mai largă, incluzînd zonele tematice preferate de scriitor, unghiul particular de observație, impulsul polemic sau admirativ care-l animă, exprimate prin structura de imagini, prin compoziție, prin limbaj, atunci înțelegem că judecarea operelor și în raport cu intențiile artistice ale autorului capătă însemnătate ideologică.

Putem observa, din cercetarea citorva exemple, cum ignorarea specificului operelor duce la deformarea diagnosticului critic.

„Bariera” lui Teodor Mazilu a stîrnit o discuție vie și îndelungată. Ca argument distrugător, unii critici literari au apelat la normele artistice care nu pot fi considerate pretutindeni valabile. Cu astfel de măsurători l s-a interzis tînrului scriitor accesul printre romancierii și a fost mistrat pentru deficiențe de construcție, pentru paloarea unor personaje. Dacă s-ar reconstitui acum dosarul „Barierii” s-ar vedea că majoritatea învinșurilor porneau de la

desconsiderarea unei cerințe elementare a criticii: aprecierea operelor în funcție de modalitatea literară adoptată de scriitor. Cînd discuția parea că se va stinge, un critic, Al. Oprea, s-a decis să-și pecețuiască concluziile. („Disocieri în problemele artei românești” — „Viața romînească” nr. 6/1960). Punctul său de vedere s-a arătat însă a fi pățimas, lipsit de obiectivitate și refractar tocmai la ideea diversității de stiluri în literatură. Deși admite teoretic necesitatea unei analize diferențiale, care să excludă pretențiile arbitrare, în afara unității ideologice-artistice a operelor, Al. Oprea se declară mîhnit din pricina lipsei unui subiect dinamic în

Problemele literaturii în lămina Congresului al III-lea al P.M.R.

„Bariera” („Vău ar fi trebuit să fie proiectat într-un sistem de înfrînșplări ale vieții”) sau: „Afita timp citi un personaj este descris static, trăsăturile sale de caracter nu pot fi decit afirmate și nu înfrînșplăte vite”. Pe lângă obligativitatea unei acțiuni antrenante, Al. Oprea susține că trebuie să apară personaje foarte migăloase individualizate, conchizînd sentențios cu privire la „Bariera”: „Toate aceste acțiuni nu poartă amprenta individualității oamenilor care le-au săvîrșit”. După un examen sever, care se rezumă de fapt la confruntarea operelor cu o schemă generală prestabilă de critic, el se exprimă ironic: „Și după toate acestea se mai poate vorbi cu deplină siguranță despre caracterul inovator al compoziției „Barierii”?”

Ne place modul în care criticul se angajează în polemici riscante: „Dăm oare dovadă de dogmatism formulînd această cerință?” (E vorba de dorința ca în volumul lui Mazilu să fie un subiect mai captivant). Cu regret trebuie să-și răspundem: „Da. Dați dovadă!”

Criticul a trecut peste structura specifică a cărții, reducînd-o la un număr comun, discreditîndu-i astfel valoarea, în ciuda unor adjective de complezență. Era important să se precizeze înțelesul artistic al romanului și să se stabilească valabilitatea ei. Căci „Bariera” s-a născut

dintr-un impuls polemic, de persiflare a convențiilor burgheze, de persiflare a unghi de observație din care, ca în operele satirice, nu se urmărește atît verosimilitatea fiecărui detaliu, cit adevărul esențial, delimitat violent tocmai prin diformarea exagerată. Din acest unghi, personajele lumii burgheze pierd atributele umane, devin specimene anonance, decd nu mai pot fi individualizate la maximum. Autorul celebră și o despărțire de un trecut penibil, o despărțire fără tristețe, fără nostalgie, fiindcă se înlătura tocmai investiția inutilă de energie, întrebuințată altădată după preceptele morale burgheze în mod stupid. O despărțire senină, fiindcă omul eliberat trăiește bucuria simplității și a ordinei firești, instaurate de etica socialistă. Cartea are un sens demonstrativ, portretele servind unei argumentații ideologice și artistice, dispunîndu-se conform cu simetria ideii de bază. De aci consecvența modalității adoptate, în care nici turnura spectaculoasă a episoadelor, nici finețea analizei psihologice nu joacă vreun rol primordial. Din „Bariera” se desprinde o voință de transmitere a ideilor, o febră a comunicării nolare adevărului, crescută și consolidată în climatul socialismului. De aceea Vițu este un personaj-cheie, etalon, care „static” minează lumea convenșionărilor. Desigur că, rezumînd brutal, simplifcăm și noi lucrurile, dar rostul articolului este doar acela de a revendica receptivitate la varia-

S. DAMIAN

(Continuare în pag. 6)

Adrian MANIU

(Continuare în pag. 3)

IN ACEST NUMAR:

- Convorbire cu calitatea reportaj de Pop Simion (pag. 3)
- Dec-aș pleca în cosmos de 1 Mai reportaj de Radu Cosășu (pag. 4)
- Versuri de Iozef Ozga-Michalski (pag. 5)
- Instantaneu din Varyșvia de Demostene Botz (pag. 5)

Manifestări ale Uniunii Scriitorilor închinată aniversării Partidului

Pe măsură ce ne apropiem de sărbătoarea de la 8 mai, manifestările scriitorilor închinată aniversării partidului se desfașoară cu tot mai multă amploare...

IN BUCUREȘTI

La 7 aprilie la Politehnica M.A.I., criticul literar V. Rădulescu a vorbit despre foștii noștri. La 11 aprilie, la uzinele „Flacăra Rosie”...

ALMA REDLINGER „Pe combină”

LA ANIVERSAREA LUI EUGEN JEBELEANU

A gândesc la tinerețea acelei generații, ultima care și-a trăit adolescența și primii ani în volum foarte gros, care sub titlul „Din veacul XX” își păstrează o actualitate fierbinte...

O CARTE pe săptămână

VIRTUȚILE ROMANULUI

Separarea totală și categorică a genurilor a intrat de mult în rândul unor prejudecăți estetice perimate, dar nu fără a lăsa în urmă destule semne de întrebare...

LUCIA DEMETRIUS: „Primăvara pe Tirnaev”, vol. I

Radu POPESCU AI. SANDULESCU

TREI VOLUME NOI DE POEZIE

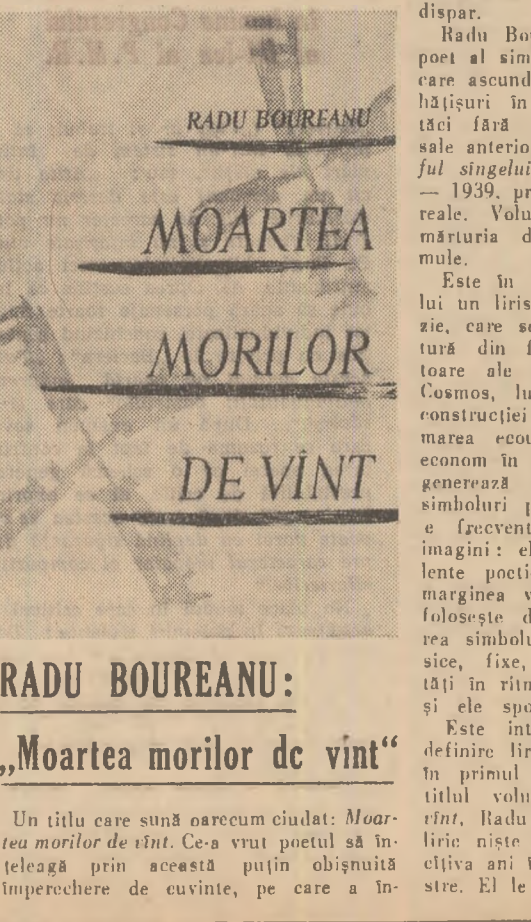

DEMOSTENE BOTEZ: „Carnet”

Volumul Carnet se deschide cu un crez poetic, o mătură despre rostul poeziei și al poezicului. Aceasta e menită să exprime adevărul, adresându-se tuturor...

Intreaga generație de cântăreți, de viața înțeleasă egoist, în afara lumii celor mulți, pînă la conștiința necesității de a participa în rândurile multimei fără nume...

scrie-o pe coperta cărții sale de poezii noi, aparute la Editura pentru literatură? Ce de-a doua poezie din cuprins ne clarifică sensul simbolului: poetul are o viziune: palele încrețite sau rotitoare ale morilor de vînt din cîmpia dobrogeană...

RADU BOURÉANU: „Moartea morilor de vînt”

În urma lor în Dobrogea, în pasta de vînt, Pe urmele celor din urmă mori, Uzinele, din umbră deschid ochi mari în soară.

DE DRAGOSTE

Și latările țării pe fila urîșă Vîbrau sub strălucirea maramei ce trecea Și își scria poezii și fără pană mea

reality înmbietoare, atrăgătoare, care-l euecește, le plasează în desfășurarea furtunoasă a vieții de azi. Poetul dă astfel expresie — o expresie frumos cântărită, pentru că e un poet de mare talent — realității și noul sensibilizat al omului socialist. Își alina excese de suferință și pentru turbulențele din suflet, ca să se întredă despre rosturile poeziei poetice: „de unde să-ți vadă în care care / și-mi string în mine unăsură nemăsurată de mare? sau, ca să-și dorască răzaz pentru că „să se poată ogîndă al lumii disc din iad”.

CONVORBIRE CU CALITATEA

Am fost la „Herbak” din Cluj să văd cum se face pantoful și m-am întins față-n față cu Calitatea. Mărturisesc că nu-mi era necunoscut acest personaj, însă, întâlnindu-l aici, în mijlocul împetușei primăveri, am fost copleșit de strălucirea și prospețimea lui, de prestigiul său mai înalt ca oricând și de adevărata colectivitate.

— Te întâlnești peste tot, iar omenii te privesc mai mult ca oricând, observă.

— Lucrul mi se pare firesc. Dacă Afrodita zice-se că-i născută din spuma mării, eu, Calitatea, pot spune că m-am născut din mijlocul a trei elemente: mașina tehnică noi, miinile de aur ale muncitorului și înalta lui conștiință de producător al tuturor bunurilor acestui pământ. Și fiind seamă că în aceste zile am devenit prin firea lucrurilor creierul și inima marilor întreprinderi cu care clasa muncitoare întâmpină sărbătoarea împingerii a patru decenii de creație. Partidului, vei înțelege ușor că sint purtătoarea noii atitudini față de muncă, sint expresia concentrată și cristalizatoare a eficientei socialiste.

— Ca reporter ascutit cu plăcere acest discurs de primăvară care te infumusează mult, dând strălucire privirilor tale inteligente.

— Te voi dezamăgi; nu sint un orator, mă opri Calitatea. Ba chiar mi se displace vorbăria. Și poate îmi este străin și ceea ce numiți voi vizitor ori poet. Sint spiritul epocii și menirea mea principală se cuprind în lupta contra vechiului, a inerției, rutinei și conservatorismului. Ca profesioneist, sint mai degrabă economist, un inginer dacă vrei, ori ceea ce în fabrică se numește, în mod curent, un inovator. Da, da, cuvântul acesta îmi place: inovator! Sint deci un spirit practic (nu practicist) și te invit să vorbim despre pantofii cu ramă cusută, sandale de vară și tocuri noi. Intr-o discuție la obiect îmi poți dezvolta mai ușor felul de a fi, temperamentul, modul de a judeca lucrurile.

— De acord, îți cer să mă conduci prin uzină.

— Nu însă înainte de a-ți arăta niște hirtii.

Vestea mă dezamăgi și făcu o grimasă.

— Nu te speria, interveni Calitatea, e vorba de fișa mea de cadru.

— S-o vedem.

Dezamăgirea îmi dădu fircoale a doua oară. Calitatea desfură în fața mea niște cereaturile de hirtie, de-a lungul cărora mărsăluiau în toate sensurile coloane de cifre. Ca să nu se incurce cumva, regimentele de cifre erau supuse unei anumite ordini, prin linii severe trase cu rigla. Calitatea își plimba arătătorul de-a lungul lor, — de parcă ar fi identificate pe o hartă de luptă pozițiile dușmanului în răzgul de dinaintea unei noi ofensive. Intrebat:

— Ce-i asta?

— Ca să înțelegi, trebuie să-ți spun că anul de grafie 1961 mie mi-e dedicat.

— Nu înțeleg.

— Cu alte cuvinte, rețuă cu un calm stăpînit Calitatea, anul 1961 a fost proclamat de către muncitorii

uzinel „Herbak”, din Cluj, drept „anul calității”. Clar? Și ca atare, au pîșit încă din primele zile ale lui ianuarie cu dreptul. Intîie e șapte zile, săptămîna propunerilor”. Au fost formulate în ateliere și secții aproape 800 de propuneri, toate fiind ridicate la nivelului calitativ al produselor. Pe baza lor s-a alcătuit acest plan de ofensivă, în care sint cuprinse toate măsurile tactice și strategice — voiam să spun tehnico-organizatorice — pe care le reclama această grea bătălie de-a iungul „anului calității”. Dar mai bine hai în tranșe; de acolo se vede bine, la scara unu pe unu, juzeșul luptei. Îți voi prezenta cînta din soldații mei credincioși.

Intîi am intrat la C.R., după cum zic cei de la „Herbak”, care nu înseamnă altceva decît secția de „cuvînt rane”. Calitatea mă opri în fața unui bărbat care lucra la o mașină de țevicuri. Omul ne-a privit mîrînt, printre gene, arătînd spre noi un obraz măsliniu, niște maxilare mari și un nas gros, cu o deschidere voluntară ce îmi sugera hotărîre și putere. Părul îl avea aspru și sur, l-am strîns mina.

— Alexandru Birîș, se prezentă omul, apoi își continuă lucrul încoput.

— El e un fel de veteran al luptei pentru încălziminte bună, frumoasă, rezistentă, ieftină, îmi vorbi Calitatea, un fel de grenadier, cu care mă mindreșe mult.

Afaii ușor că Alexandru Birîș e „ochiul treaz” al secției sale, încît banda rulantă ce luneca serpește pe dinaintea lui nu poate în nici un chip să ducă mai departe o încălziminte rămasă cu vreau neajuns oarecare la operațiile anterioare.

— Pot spune că e este priceperea și exigența intruchipată, zise Calitatea.

— Prin ce mă poți convinge?

După o gîndire de o clipă, Calitatea răspunde:

— Anul trecut a ieșit cel mai bun țevicitor al uzinei în întrecerea pentru calitate. La el hîrnicia și grija pentru mașină se conjugă cu o calificare înaltă și o gîndire creatoare, mereu stimulată prin studiu. A fost trimis nu odată la alte fabrici de încălziminte din țară să împărtășească din experiența lui de peste trei decenii de lucru cu pielea argășită. E un fel de „ambasador al calității”, dacă mă pot exprima așa.

— Ce problemă de producție te-a solicitat în ultima vreme ca activist de partid într-o muncă vie, cu omenii?

— Autocontrolul, îmi răspunde muncitorul; cu alte cuvinte ideea ca fiecare muncitor să devină controlorul exigent al tuturor operațiilor de dinaintea lui.

— De cînd ai generalizat metoda?

— De la Congresul al III-lea, cînd Partidul ne-a atras atenția asupra ei...

— Asupra cui?

— Asupra ei, asupra calității, și muncitorul schiță cu mina un gest vag, de parcă ideea de calitate ar fi fost intruchipată într-o hîmță vie, concretă, undeva în preajma noastră.

— Voi scrie despre toate acestea la o gazetă de literatură.

— Voia dumitale, mi-a zis omul, dar trimite-l foaia și mamei mele; o chiamă Ileana și stă la Săcărîmb.

Uzinele „Ianoș Herbak”. Se analizează calitatea ultimelor realizări ale colectivului creatorilor de modele.

în Apusenii. Îi faci o bucurie, că nu-i abonată decît la „Știința”.

— Ingerul Gheorghe Iuga e „omul care cumpără idei”. Cred că nu greșesc, afirmînd că ideile inovatoare ce se nasc în atelierele uzinei grăvitatează continuu spre omul

„La aniversarea a 40 de ani de la crearea partidului nostru să pornim cu toată hotărîrea la îmbunătățirea calității produselor, să deschidem larg frontul luptei pentru produse de înalt nivel calitativ prin ridicarea indicilor tehnico-economici ai mașinilor, agregatelor, utilajelor, prin sporirea durabilității și desăvîrșirea finisajului produselor, astfel ca acestea să corespundă tot mai mult condițiilor create de dezvoltarea tehnicii și științei.”

(Din Directivela C.C. al P.M.R. cu privire la criteriile principale ale întrecerii socialiste în cinstea aniversării a 40 de ani de la înființarea Partidului Comunist din România).

cel puțin o problemă tehnico-științifică.”

— Dacă înțeleg bine, acesta e un fel de semn al alarmă.

— Să zicem că da, acceptă inginerul Iuga, deși acțiunea n-are numai un rost stimulator. Practic, rostul ei este să dea naștere la soluții tehnico-științifice ultiile, noi și originale, creînd — să zic așa — un echilibru, o armonie în activitatea inginerescă; pentru că — fie vorba între noi — unii ingineri sint prea poezii (și ei trebuie aduși cu piciorușele pe pămînt), alții sint practicișii îngușii, (și aceștia trebuie să fie contaminați de poezia cercetării științifice, a ineditului).

— Acțiunea-i interesantă, însă cum va opera ea practic? vrei să mai altu.

— Fiecare inginer își propune o temă de studiu, începu să-mi explice „omul ce cumpără idei”, care, după avizul conducerii tehnice devine sarcina personală înscrisă în planul uzinei și ca atare se contro-lează pe parcurs. Schimbările de păreri care au loc ori de cîte ori e nevoie sint de-a dreptul pasionante, creîndu-se o reciprocitate capabilă să invioreze mult activitatea de cercetare.

— Și să se soldeze...

— Cu ridicarea nivelului calificării individuale a inginerilor, îmbunătățirea calificării colective a muncitorilor și ridicarea nivelului tehnic al producției.

— Mulțumesc și urez succese pozitive...

— Insoțitoarea mea, Calitatea, m-a îndemnat să nu-l ocolesc pe Csany Ladislaw, tînarul blond ca soarele și privire sfioasă de fată. E responsabilul brigăzii de calitate „Constantin Godeanu”. În 1960 brigada lui s-a calificat pe locul III în întrecerea socialistă între brigăzi.

L-am întrebat:

— Ai grîbiți, tovarășe Csany?

— Muștele.

— Nu înțeleg.

— Brigada noastră de calitate participă la o mare și continuă competiție, asemănătoare cu cele sportive, îmi explică Csany. Pentru o greșală oricît de mică, membrul brigăzii de calitate primește un punct negru, adică „o mușcă” cum îi zicem noi, care e scrisă în caietul de evidență. Trei puncte negre scad un procent din graficul calității. Așadar grîbiți, mele sportive, și scad direct proporțional cu punctele negre, cu muștele.

— Și în primul trimestru grîbiile dumitale la ce procente s-au ridicat?

— La 0,5 la sută.

— Și cit admite planul?

— 4 la sută, zise băiatul blond ca soarele și zîmbi.

— Privește-l ce tînar e; uită-te în ochii lui îmi zise într-un suflet Calitatea. Are vîrsta lui Iuri Gagarin, 27 de ani. E de statură mijlocie, vîinos, blond, ca și el, fetița ui a împlinit tot doi ani și-i proaspăt primit în partid.

— De ce-mi spui toate acestea?

— Pentru că azi e 12 aprilie și în tot ce-i în jur sint prezența lui Iuri Gagarin, Performanța lui e în primul rînd una de calitate. Calitate amără și de orînduire socială...

— Afarăm vestea.

N-a mai fost chip să continui convorbirea începută, pentru că nava satelit „Vostok” înconjurase pămîntul și intențiile mele reportericești se topiră ca nîmicea pulverizate în marea bucurie colectivă.

Eram într-o întreprindere socialistă din România, lîngă un tînar blond ca soarele, cu privire sfioasă de fată, care se lupta firesc cu punctele negre. Bucuria ne făcuse muji și orbi și nebuni, ori mai degrabă tocmai pe dos, pentru că ne simțeam și mîndri și puternici și nemuritori. Era o bucurie simplă, omenescă, adîncă.

Eram la Cluj; la o întîlnire cu Calitatea, celebratul arăta 12 aprilie și timpul pare să se opriască în loc — ha nu! — începuse să gîndească cu mai multă putere înainte. Comunismul e în primul rînd calitate.

nerului Iuga, îmi șopti Calitatea. Îl cunosc ca pe un bărbat scump la vorbă, rezervat, chiar arci, într-un fel.

— Poate-i o prejudecată, făcut o presupunere. De cînd lucrează în uzină?

— Cred că de peste un deceniu.

Reportaj de POP SIMION

— Această prezență a inginerului Iuga se exprimă în primul rînd prin...

— Marca fabricii, îmi zise Calitatea zîmbind. Această „marcă” e — să zic așa — bizonul meu nobilior, ce are acoperire în aur aici în uzină.

M-am adresat omului care cumpără idei.

— În care din ultimele zile te-a prins ora 10 seara în uzină?

— Ieri.

— Motivul?

— Activitatea poetică a inginerilor de la „Herbak”.

— Cred că-i o glumă, am zis nedumerit.

— Nicidcum. Să mă explic, se oferî seful serviciului tehnic și îmi povesti următoarele:

Există pericolul real ca inginerii, chiar cei mai buni dintre ei, preocupăți de grîbiile cotidiene și preocupăți de producție, de aprovizionare, litigii pe parcurs, să acorde prea puțină atenție problemelor de tehnică nouă, care este în primul rînd motorul calității. Mă neliniștește eventuala statornicie a unei arii limitate de gîndire.

— Cu alte cuvinte, interveni eu, lupta se duce...

— Impotrirea practicisimului, conservatorismului și inerției, preciză Gheorghe Iuga.

— Vreo măsură?

— Un fel de chemare la întrecere adresată inginerilor care poate fi exprimată prin această lozincă: „Fiecare inginer să rezolve într-un an

acesta firay la trup, cu priviri pătrunzătoare, frunte înaltă și palidă, îndarătul căreia bănuiești prezența tocului viu al gîndirii științifice. Și e firesc să fie așa, Ingerul, Gheorghe Iuga e șeful serviciului tehnic de la „Herbak”.

— Ceva despre viața ideilor inovatoare, îi cerui inginerului.

— Viața acestor idei purtătoare ale noului se realizează atunci cînd ele devin un bun și o putere colectivă; ele capătă valoare și strălucire numai și numai sub miniele muncitorului, mi-a răspuns cu promptitudine Iuga. Pot spune că ideea e ca un vin tare și bun, care te înfăcărează, îi incendiază fantezia, dacă-i într-adevăr singele unui fruct veritabil.

— Mă miră mult patetismul ingi-

Orașul viitorului

(Urmare din pag. 1)

la ghemulul aceleiași clădiri, de la triumfuri, la asemănări, care de fund de putînd și chiar paralelipiped, în colecție locală pînă la patru-spereze modele de găuri în aceeași fatadă perforată!

Acum, cînd în sîrșit, e vorba să apară o căldură pitorească pentru aspectul orașelor noastre, ială că ne simțim entuziasmași, lăudînd pe toți cîși în seama de tematica vieții, și dau atenție cuvenită în spațiu constructiv, dezvoltării vieții civilizate, căutînd să realizeze loc de izolare pentru odihna individuală și comunității prietenoși de viață. Școli și fabrici, ateliere, laboratoare, creșe, spitale, biblioteci, înaltă logică determinări de forme, iar pentru estetica trecutului putine amintiri rămîn, de la palatul băncii care cînd se dubla, nu izbutea să se alinieze într-o unitate, și pînă la zidul altarelor cărora doar teama judecării de apoi le dădea compensare împodobită după fărâdelegile săvîrșite de cititori. Iată că acum îndrăznim lămurirea unor concepții noi a frumuseții clăditte, pentru teatre, săli de concert, biblioteci, în care poporul se întruneste, eliberat de creștia trecutului.

Interesul cu care poporul se pasionează de aceste probleme e semnificativ. Poporul, pătruns de adevărul trăirii, ia parte la acest elan constructiv, cu o constanță cetățenească inscufletită. Multimea își odihnește desăvîrșirea sărbătorește, contemplînd grădini publice, admirînd, bucurîndu-se, mindrîndu-se.

Inchei cu o reflecție practică, autentică la un om din popor, care, astăzi, admiră cum se ridică o minunată grupă de blocuri în Ploiești, cu o precizie științifică, cu o înălțime vertiginosă. Ca să apere

VERONICA PORUMBACU

La-nceput

— La-nceput a fost rigla — protecția plată a pereților.
— La-nceput a fost tușul — silueta zveltă-a epurei.
— La-nceput a fost alba hîrtie de calc — temelia betonului.
— La-nceput o machetă — un calcul cu portale și parcuri.
— La-nceput a fost arhitectul!

— Dar înainte de toate, ai fost tu, libertate!

Zălog

Celor ce-au luptat în ilegalitate

E-ai de-aproape floarea de cireș!
Să-ntinzi pe fereastră o mină și-o ning petalele albe și-o leagănă vîntul.
Și-ai de departe-i în amintirile mele, cînd printre gratii mina-n zadar întindeam primăverii...

Peste mine, boltită, igrasia ca un mormînt.
Sub mine, patul de scînduri, ca un fund de sicriu, în mine, singele viu,
încrederea omului în forța multiplicată în lupta cea mare.
Și în negrul temeiței noi frămîntam, cite-un bulgăr de sare.

E-ai de-aproape floarea de cireș.
Să-ntinzi pe fereastră noilor case o mină, și-o ning petalele albe, și-o leagănă vîntul.
Și ziua de azi mai rotundă, mai mare ca discul solar, ca disele noastre ce-au stat ca zălog primăverilor lumii!

Așa mă trezesc mereu

Așa mă trezesc mereu.

cînd umbra nocturnă trece spre alb, dar luminile încă ard în ferestre — semafoare ori stele spre zori — așa mă trezesc mereu între noapte și zi, cînd formele toate se smulg întunericului și conturele ies din troienele nopții și vîntul ierni învîrte zăpada în colțuri de stradă și sîniile dorm la intrarea în casă și ghiozdanul așteaptă ora șapte lîngă patul copilului.

Așa mă trezesc mereu între noapte și zori, cînd foliul plutește ca o corabie sub constelația lămpii și lucrurile își deschid și închid compasele unghiurilor și masa de lucru se adaptează la cadrul miral al odăii și mobila nouă se răstîrșe în rama veche-a oglinzii. Așa mă trezesc mereu între noapte și zi și privesc curioasă îngherele casei, dumîrînd fiecarei, înainte de lucru, o nouă nuanță familiară.

Așa mă trezesc mereu, cînd umbra nocturnă trece spre alb dar luminile încă ard în ferestre.

Totul vom lua cu noi...

Totul vom lua cu noi... totul, dar nu și înșingurarea din învîlmășeala odăii, totul, dar nu și lipăutul lingurilor într-un singur castron, zornăitul cuvințelor, de-a valma scuturate cu așternutul și folul și zdrențele.

Totul, dar nu și golul în jurul omului frămîntat în zece în rîsulul greu al magherniței căzînd sub lopată, odăii și încă odăii, izbîlă și fărîmaltă, în pulbere, toată.

Totul, dar nu și înșingurarea...

Grădini suspendate

Grădini suspendate, arbori arieni cu ramuri metalice,

păduri de antene, ce păsări migratoare trec și se-norc printre voi, în toate graiurile, cu toate sunetele noi, în popasul înalt de pe acoperiș? Păduri de antene, fără mișcare, fără frunziș, prin voi trece foșnetul zărilor... Geometria în spațiu a crengilor noastre aduce antipozii lîngă vaza cu flori și dilată pereții odăii. Văierul morții-n Alger răsună prin voi și pasărea paradisului băînd în fereastră închisorii din Congo și orga lui Bach și intimitatea infinitului și ritmul timpului în galop spre Comună. Grădini suspendate, arbori arieni cu ramuri metalice, păduri de antene...

In cușca de sticlă

Unde-ți cade umbra spartă urlă pămîntul de scribă.

În preajma ta întunericul se simte murdar, lumina ia culoarea singelui și curge-napoi spre un soare bălînd ca o inimă smulsă, de copil.

Pînă și spectrul violet al morșii s-ar minji atingîndu-te.

Sticla se rupe din fărături ca să nu-ți răsrîngă zig-zagul zdrențuit al figurii. Ca niște pești negri odată cu valurile lui amintirile gonesc spre izvoare.

Timpul își retrage imaginile în preajma ta, ca un film ce rulează-ndărăt și-abia de se oprește la o dată care-i mai veche decît nașterea celei dintîi.

Timpul izbucnește pe lîngă tine

ca un glonte, de scribă că te-ar putea atinge, și-abia de se-oprește la o dată de după dispariția ta.

Asemănarea trupului tău cu trupul omului e o-nimplare refericită, e o coincidență macabră.

Tu ești un riu de lături suspendat în haos, ocolit de lumină. Tu ești o băltoacă de lături pe care pluteșc scînduri din corabia de pirași a fascismului.

Eichmann, numele tău pătează silabele de care se-agafă. Eichmann, dacă fi-aș spune vierme aș jigni viermii!

Nichita STĂNESCU

ANATOL DEMIANOVICI ȘIBNEV (R.S.S. Bielorusă)

„Duc prizonierii”

Adrian MANIU

„Muncind cu perseverență pentru dezvoltarea economică și culturală a patriei lor, pentru întărirea sistemului socialist mondial, înfruptând o politică externă de micșorare a încordării internaționale și de

promovare a coexistenței pașnice, popoarele romin și poloneze, alături de Uniunea Sovietică și de celelalte țări socialiste, își aduc contribuția la victoria măreței cauze a păcii”.

(Din toastul rostit de tovarășul Gheorghe Gheorghiu-Dej la recepția din seara zilei de 24 aprilie, 1961, la Varșovia).

JOZEF OZGA-MICHALSKI

Sala bătațiilor victorioase

Am văzut sala din care au fost azvirlite cele două obuze încărcate cu cel mai puternic exploziv din lume: decretul păcii și cel despre pămint. Tunarul se numea L E N I N. În două rînduri, coloane, ca niște ostași, proptesc acest original poligon. Cupola e afumată. Nu de praful de pușcă. De mahoră.

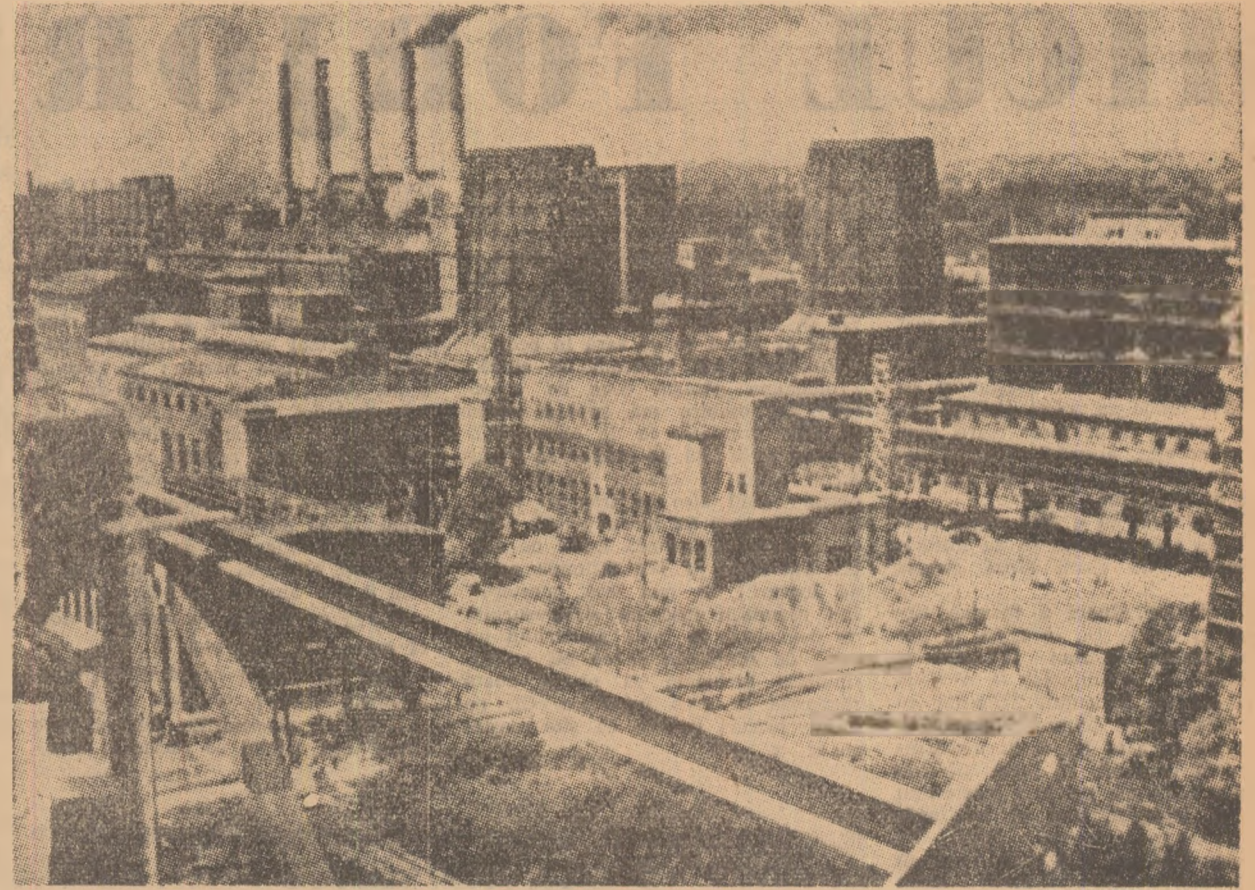
Măreață privește! Iși înalță sufletul și-ți încintă ochiul. Atunci, acolo, în locul prafului de pușcă abia moceea tutunul. Dar ei nu și-au greșit șinta.

Comunistul

Cu fiecare zi el crește mai puternic decît a fost ieri: în poezie, în gîtu, în ofel. Forma îmbătrînită o preschimbă cu una nouă

și cerului i-a găsit cheia. O are în buzunar. A bătut la poarta Universului — i-a zdrobit lacătele — și ia-l urcîndu-i treptele în pantofi. Intr-adevăr! El a apropiat omenire de înălțare. Ca un bostan a plesnit adevărul teologilor. Și doar din golul dispreț își mai pot trage putere scolasticii și fariseii? E clar astăzi. Nu sfinții dau zborului aripi!

În românește de TOMA GEORGE MAIORESCU

Vedere parțială a uzinelor chimice „Oswiecim” (R.P. Polonia)

Odă primului cosmonaut

„Patria aude, patria știe...”
(Cîntecul cîntat de Iuri Gagarin la întoarcere din cursa cosmică).

Este timpul, poezi de pe-această planetă, să-azvirlim sus de cerul de zodii Parnasul de dirloși să ni-l ducem la răpa Pașasul și în scări să urcăm pe-o rachetă!

Lira veche cu sprintene coarne și coarde, să ne tragem sonorele corzi de lumină — și din tot Universul, în cinstea Comunii, să ne facem o liră ce arde!

De pe șapte planete, pe-al globului umăr, să ne tragem sonorele corzi de lumină — șapte corzi ce-n atingeri de deget se-mbină și dibrează-n cîntări fără număr.

Toți, din cosmică liră a lumii de-afară, pentru cea dinăuntru — în stiluri eterne, să-l slăvim pe Ulise-al epocii moderne și-Odissea lui interstelară...

Leri porni cel dintîi satelit: ti-iaa! ti-iaa! roată dîndu-i Pămîntului... Încă răsună sub ciocanul Rachetei, ea, seceera-Lună, ce de-a pururi un obraz și-ascunde.

Valul tainei umbrind de milenii o Giocondă ce plînge și ride și-i moartă — într-o clipă l-am smuls, să apară pe hartă și umbratul obraz al Selenii.

Și-astăzi ia-l, în arca-i de foc, „RASARITUL” — cel dintîi muritor se lansează în spațiu, și privește cu ochi dilatați de neșafu globul Terrei, de ochi nezăritul...

Cel dintîi pămîntean în de piept demigurlor! Superstiții și mituri, legende și umbre — pier și-n veci sufletul n-o să ni-l mai adumbre „RASARITUL” le-ducea amurgul...

Slavă fie, Tiolkovski, ce-ai spart vechi fruntarii, protectind astronauta-uminată lui Lenin! Slavă brațelor, minții de geniu-ntre genii! Slavă solului cosmic, Gagarin!

— Albatrosule roșu din lumii de-albăstrime, fie-ți dăruți toți laurii, toți trandafirii, și-ți înalță de pe struncle noi ale lirii oda-aceasta cu aripi de rime!

George DAN

Carnet de bord

Iuri Alexeievici Gagarin raportează:

Dincolo de inelul Pămîntului
Dincolo de beteala ploii și de aripa ointului
Dincolo de orișice pisc, de orișice val
„Zborul se desfășoară normal”
Sînt singur în calea Soarelui și-a Lunii!
Sînt cu mine toate gîndurile lumii!
Oamenii aleargă pe străzi și m-așteaptă
Inima lor
Asaltează cu mine cerul treaptă cu treaptă
Sînt primul om în frunzișul astral
„Zborul se desfășoară normal”
A fîșnit din pămînt o scînteie
Sînt în lacătul infinitului, cheie.
Porțile tacerii eterne s-au deschis.
Sînt mesagerul celui mai vechi și celui mai finăr vis.

Aduc bucuria umană în haosul trist,
Am pașaport pentru Cosmos un manifest comunist.

Vin să secer vitezele stelelor.
Cu ciocanul voi bate fînte de foc la scierul misterelor.

Peste albastrul cel tainic al vechilor povești
Ridic drapelul revoluției și al puterii omenești
Iată, acesta e toastul meu sideral!
„Zborul se desfășoară normal”
Brațul priivirii cuprinde Pămîntul întreg
Învinge prin mine trupul fragil al fîntei
Și neg
Ultima vamă a nepuninței.
Sînt doar un om dintre miile care-ndrăznesc
Sînt delegatul în spațiu al unui vis omeneș
Și duc din partea poporului meu către Soare
Primele scrisori de acreditare.
Iată-mă, ancoroz Cosmosul la fărmlul natal
„Zborul, tovarăși, se desfășoară normal”.

Ion PETRACHE

Instantanee din Varșovia

Primele impresii

E larăși ora 5 dimineața cînd pe cîmpia netedă încep a se zări la distanță coșuri înalte, strălucind zarea ca niște plopi neclintii. Apoi șinele se bifurcă mereu, se împletesc, se încurcă, lucii, nesfîrșite. În sus se aglomerează ziduri și clădiri negre, curți negre, oameni negri, fum negru, vagoane negre.

Toate orașele marș din lume încep peșeme cu cartierele lor industriale, pe care capitaliștii de odinioară le-au făcut cit mai hidoase cu puțință. E interesant, pentru a compara grija față de oamenii muncii, de pus alături o sinistră fabrică de altădată și una de acum, modernă, cu parc, cu grădina, cu flori, cu alei, cu ziduri vesele. Este transparența în concret a unui adevăr: munca în capitalism, un chin; munca în socialism, o bucurie.

Unul decora de tragedie sumbră; altul decora de vigoare, de proporții armonioase și culori.

Cerul dimineții, al unei dimineți șine de primăvară, e cristalin, de-un verde pal și transparent, Lumina e încă indirectă... din cealaltă parte a pămîntului, reflectată în globul împepede al văzduhului.

Ruini, ruini... Trenul oprește. E o gară de periferie fantomă. Se deslușește un fost peron, niște șine îndolite proiectate pe cer. E și un tren, un tren electric, corciliu și trimvalet.

Ar fi tren dar vagoanele sînt prea delicioase; ar fi tramvai dar e prea lung — are vreo zece vagoane. E trenul de dimineață care aduce muncitorii la lucru, din împrejurimi, din suburții, sate și orașele. Trenul-tramvai este încă gol. Prin geamurile lui mari vezi peisajul de dincolo, pustiu și trist, așa cum ai vedea prin gurile deschise ale unor ruine.

Gară, peron, nu sînt. Tren este. Așteaptă ca dintr-un vechi obiceie de demult, de dinainte de distrugerea Varșoviei, pe care nu l-a nălat. Totul pare un ritual tradițional, azi fără rost. Gara fantomă!

Stai și o reconștii: cocheta, cu inscripții, cu flori în olane, cu oameni veseli pe-un peron agitat... Trebuie să-ți oprești gîndul, minia. E o clipă și un loc în care nu poți crede că sînt încă nebunii care vor răzbi, în care îți vine să te napușiești asupra lor cu o ură disperată.

Cerul senin, înțeped, asfîlat, virgin, să se prileze pe ei coronele copacilor de minie, acoperișurile roșii ale construcțiilor de minie. Căci viața, oricum și oriunde, învinge, o ia de la capăt, cu îndărătnicie, cu o neînfrîntă tenacitate, ca un fenomen al naturii.

Gara Varșovia! Și gara asta, o fantomă. Un rest, o improvizatie. Multime de oameni însă. Viața, omul, — mai tari, mai rezistenți decît piatră, decît betonul, — renăscuți, călînd peste moarte. Omul, omul socialist rezistent, a refăcut și piatră și beton. L-a organizat inginerii, în clădiri. Alte clădiri, noi, luminoase.

În cel de-al doilea război mondial între 1 septembrie 1939 și 17 ianuarie 1945 au pierit în Varșovia, aproape 800 de mii de oameni; 85% din casele existente în 1939 au fost distruse. Din cele 957 de edificii de importanță istorică, 752 au fost spulberate. Multe din ele aveau o vechime de peste 700 de ani!

În Germania de Vest trăiesc încă foști s.s.-iști. În celălaltă parte a lumii sînt încă oameni care-și amintesc că au trăit în Varșovia, în timpul războiului. În Germania de Vest trăiesc încă foști s.s.-iști. În celălaltă parte a lumii sînt încă oameni care-și amintesc că au trăit în Varșovia, în timpul războiului.

rea fiecare om cu pîrul cărunt, pe stradă, la catenă, în restaurant. N-a existat, de cînd e lumea, literatură, bibliotecă în stare să cuprindă asemenea experiențe de viață. Și nu numai aici în Varșovia! Dar în orașele și satele din Ucraina, din Rusia invadată de hoardele hitleriste!

Înțeleg acum parcă mai bine de ce este uriașă ura contra războiului, de ce este atât de hotărâtă lupta pentru pace și dezarmarea totală și generală a omenirii! Uita-te o clipă, o clipă, o clipă, o clipă!

Morminte și cenuși! Asta a fost Varșovia din 1945.

Dar Varșovia este capitala unui stat care își serbează un mileniu de existență; un popor deprimat cu încercările aprige pe care le-a străbătut, mereu învins, mereu dirz.

Și poporul acela a războiului Varșovia, multientenară. Varșovia ce apare de-alte ori în paginile răsfoite de furtună ale istoriei universale. A reconștit, a muncit, cu hotărîre, cu mîndrie, cu încredere, cu speranță.

De-aici, în numele jertfei Varșovie, mă simt îndemnat să adresez o frățească chemare către scriitorii polonezi care ne-au primit călduros în casa lor din fața ruinelor încă negre ale palatului de vizavi — pentru un front neclintit și compact în lupta pentru pace, pentru viața dreaptă și curată a socialismului.

E în acele ruine un permanent memento.

Știm, viața a învins, și alte generații, tinere, s-au ridicat neștiutoare și, poate, nepăsătoare.

Tineri, băleți și fete, explodînd de altă viață și dorință de a trăi re-

pede și total, umplu burțile, toate platourile de dans, largile trotoare ale bulevardelor. În jur, primăvara a deschis frunze noi de-un verde crud, infantin. Am văzut totul, dar... a-cestă bucurie, acest elan al vieții, trebuiesc aparate. Nu pot să uit crimele; le văd pretutînd. Știu că „les morts vont vite”, dar cei 800 de mii fac o coloană prea masivă, pentru ca „să meargă” alit de repede, pentru ca să se uite alit de repede. Varșovia m-a învaltat încă o dată și nu pot să uit. Mausoleul acela de suferință și durere m-a înțărît, m-a îndirjit mai mult în strigățul pentru pace, ce-mi venea să-l urlu pe străzi.

Pasărea Fenix se cheamă Varșovia

Constatarea că 85% din clădirile Varșoviei au fost distruse în timpul represiunii germane, nu dă nici o idee asupra realității. Statistica e lipsită de imaginație, de putere de sugesție și de imagini. E destul însă să ieși cîteva ore pe străzile Varșoviei ca să-ți dai seama de ce a fost.

Blocuri noi terminale de-o parte și de alta a bulevardelor și străzilor; blocuri rămase în roșu dar locuite; blocuri în construcție, unele pe șirșite, altele de abia la planșeu. Printre ele, pereți stîlgheri, înroșiți de foc, înșoși, înșoși; cile un culoar își cascade în vid tunelul de întinerie, la fostul etaj trei al unei case din care a rămas doar un colț; șine de fier, armătură de beton, se întolăcesc spasmodic proiectate pe cer, înfipie în ziduri calcinate. Rareori, printre blocu-

riile noi, apare cîte-o casă veche, scărpată din grozăvia bombardamentelor. Decandată și s-au puș geamuri și ușii pentru a fi de îndată locuit. Dar pereții au rămas zdreliți de șchije, alături de parca ar fi făcuți din zgură.

Au rămas astfel și își poartă urmele, cu un leu de mîndrie, așa cum și-ar purta un veteran cîntăriele. Severitatea lor, purificată de hăcări, impune respect, ca cine știe ce momente istorice. Prin unele locuri, fostele bălănoase fără balustrade sînt și acum deschise în gol.

Tot orașul prezintă o variație, un amestec contradictoriu, de ruină și nouitate, întrerupte pe-açoiuri de adevărate malane de ruine, cu urme de ziduri de-o cărămidă roșie ca de captor.

De unde și cum s-a pures la reconștituirea unui oraș aflat de mare, nu-mi pot închipui. În fața vastității ruinelor, printre care nu se mai puteau desluși nici traseele străzilor, nici urmele caselor, a trebuit mare curaj și încredere să se înceapă reconștituirea.

Formidabilă este puterea oamenilor, tenacitatea lor, încrederea, mai ales cînd toate acestea însuși sînt încurajate, promovate de socialism.

Nu numai statistica, dar nici velle, nici literatura nu pot spune nimic, nu pot sugera nimic.

Reconștituirea totuși s-a hotărît și a început. A început, nici măcar pe un loc gol. Ar fi fost mult mai ușor. Ci pe mormane de ruine, de mojar, de cărămizi stricute, de fierărie înciclată, pe morminele neștute, pe cadavre ascunse sub dărîmături.

Și a început cu un romantism al trecutului, în care era și multă min-

Demostene BOTEZ

O NOUĂ PIESĂ DE ALEXEI ARBUZOV

cum mai bine de un sfert de veac, dramaturgia sovietică a fost arena unei pasionate dispute între adepții a două stiluri și orientări. Unii militau pentru monumental, perspective grandioase, cuprinderea largă a macrocosmosului social, zugrăvirea nemijlocită a maselor și acțiunilor de masă; alții preferau drama intimă, de familie, analiza minuțioasă a stărilor sufletiești, aprofundarea caracterului individual. În polemica teoretică s-au comis exagerări de ambele părți, practica a demonstrat însă că sub soarele idealului comun există loc pentru cele mai diverse forme de expresie. Vișnevski a devenit clasic al tragediei monumentale realist-socialiste. Totalitatea sa majoră, eroic-romantică, „cosmică” continuă o fundamentală linie de dezvoltare a dramaturgiei universale, de la Solocle, prin Shakespeare, pînă la Brecht. Afîngoghenov este mai degrabă iberian sau chehovian, în dorința de a descifra tainicele vibrații pe unde scurte ale sufletului, noile profunzimii ale străvîncilor sentimente umane.

Practica a mai arătat că deseori nici nu erau atât de absolute, pe cit li se păreau pe atunci lui Vișnevski și Pogodin, respectiv Afîngoghenov și Kirșon. Autorul pieselor Poemul despre topor, Prietenul meu, Aristocrații, trilogia Omul cu arma, Orologiul Kremlinului, A treia patetică! s-a dovedit a fi nu numai un sociolog, ci și un psiholog, nu numai un „extensiv” ci și un „intensiv”, nu numai un eroic-romantic, ci și un „colidian-pămîntesc”, preocupat pe lîngă dimensiuni — de nuanțe, pe lîngă ansamblu — de detalii.

Pe de altă parte, autorii dramelor intime, „familiale”, de o totalitate mai lirică sau elegiacă, înțind farmecul și complexitatea raporturilor dintre doi-trei oameni, aplică asupra noi etici în manifestările sale „cunice” — nu sînt nici ei străini mărețului suflu epic al autorului. Brigăzile 1-a de cavalerie și al Tragediei optimiste. Astfel, povestea Valiei devine Poveste din Irkutsk — nu de oriunde, ci toamă din Irkutsk, locul înfrîntării colosale a zeci de mii de oameni sovietici cu aspra natură siberiană. Valia, Serghei, Viktor sînt oameni obișnuți, dar proiectați pe fundalul uriaș al construcției comuniste, la care participă nenumerabile brigăzi de excavatariști, condusi de cite un fermecător moș Serdiuk.

În revista Teatr a fost publicată recent (1961/3) noua piesă a lui Aleksei Arbuzov, Fiul răfăcîl Definitiv de autor ca „melodramă”, ea vehiculează un număr restrîns de personaje, angrenate într-un clasic conflict de familie. Pe scurt este vorba de următoarele.

fiul său Anton, plecat de nouă ani la Moscova, autorul unei mult lăudate cărți. El mai are un fiu adoptiv, Piotr, medic șef al spitalului din localitate, căsătorit cu Natașa, fosta logodnică a lui Anton. Uităta de celebrul scriitor din metropola, ea nu poate uita vechea dragoste și visează reînălțarea cu trecutul. Anton sosește înconjurat de glorie, sigur de sine, lipsit de grijii. Situația lui Piotr este, dimpotrivă, critică și se înrăutățește treptat. Părăsit de soție, el ajunge concomitent într-un grav conflict cu superioarii săi și își vede aproape năruită întreaga sa operă de mulți ani. I se propune un compromis nepriincipal, pe care îl refuză, înfrîntîndu-și deschis adversarii. Conflictele sînt iscusit inoade. Instructorul sanitar Svart, inspiratorul neplăcerilor lui Piotr, se dovedește în cele din urmă a fi tatăl lui — soțul nedemn al femeii pe care Nikolai Ivanovici o iubise și al cărei copil îl crescuse... Trecutul e ireversibil, cel ce și-a irosit viața în aventuri și joc de cărți, își primește verdictul necruțat tocmai de la fiul său. La rîndul ei, Natașa își dă seama și ea că ce a fost a trecut; Anton nu e omul visat, iar obișnuitul, groolul, colțurosul Piotr li este de fapt înimă mai aproape. Natașa se reîntoarce în el în momentul cînd „fiul răfăcîl” s’îndrăgitează cu adevărat, dîndu-și seama că viața lui de pînă atunci a fost inutilă și totul trebuie început de la capăt.

Astfel rezumată, lucrarea poate părea, într-adevăr, o melodramă sîropoasă. În realitate ea e scrisă sobru, bărbătesc, după cum raporturile complicate dintre eroii sînt și ele sobru, bărbătești. Cititorul rămîne impresionat de curajul cu care cel mai bun își întîmpină soarta. E vorba în primul rînd de Piotr, de stîlul său de viață — aparent nu suficient colorat, dar cu valori tainice și tragice. Piotr este mai puțin „interesant” dar mai consistent decît fratele său răfăcîl. El cunoaște un singur drum — cel drept, o singură privire — cea deschisă. Îndrăgostit de mînea sa, el este, ca și modesta bibliotecară Cerliomuskina, un adevărat constructor al comunismului.

Cei doi frați sînt așadar protagoniștii principalului conflict al piesei. Contrapunîndu-și pe Piotr și Anton, autorul polemizează cu un mod de viață ușor, lipsit de probleme și frămîntări, în care victoriile obținute fără sudoare, fără chin se dovedesc a fi, în cele din urmă, pseudovictorii. Așa-i și cu Anton. Cartea scrisă cu ajutorul prietenei sale Irina Alexandrovna și supraapropiată într-o anumită conjunctură, l-a adus excesive beneficii materiale și morale, l-a asigurat o glorie nemeritată. Folosînd un procedeu binecunoscut din istoria literaturii, Arbuzov inversează pe parcursul piesei valorile, demonstrează neconcordanța dintre aparențe și esențe. În cele din urmă

învîngătorul iese învins, iar învinsul — învîngător. Anton, care se considărase mult superioar lui Piotr (convingere împărțită de mediu, cu excepția tatălui, care înțelege adevăratul raport de forțe) se hotărăște să se reîntoarce la vechea sa profesie, în subordinea fratelui său. Fiul răfăcîl nu este un fiu pierdut — titlul original nu trebuie înțeles mot à mot. Anton este în fond „un băiat bun”, toată vina lui constă în faptul că s-a lăsat ispitit de căile minime rezistențe. „Ști — îi spuie Natașa — într-o carte veche am citit îndurire. În fine flujuj meu i s-a frînt inima, de acum va acționa”. Și aflînd de hotărîrea ei, li se adresează celor ce și-au regăsit echilibrul sufletesc: „Toate, bineînțeles, sînt ni-micuri, prieteni... Voi trăi alături de voi și — mai știi — mă voi pur și simplu, voi înceta să te iubesc... da, Natașa? Cîte astfel de istorii nu s-au mai văzut, și iată toate s-au unit, adevărat? Nu te supăra, Petușov, eu o să rămîn alături de voi, pentru că asta mi-e foarte greu. (Aspru) Iar de ușor m-am săturat, m-am să-lurat cu vir și îndesat!”

Anton poate trece de partea lui Piotr, ceea ce Molodțov nu a putea niciodată. El este un dușman, un dușman camuflat, deci mai periculos, care-și strigă pînă la răgușeală marea sa dragoste față de patrie, față de interesele statului, urmărindu-le numai pe ale sale.

Spunem că Arbuzov știe să lărgescă temele sale întîme pînă la semnificațiile cele mai largi. Ultima sa piesă dezbate și ea probleme centrale ale dezvoltării sociale. Conflictul lui Piotr cu Anton pe de o parte, Molodțov și Svart pe de alta, are loc în vara lui 1955, cu numai jumătate an înaintea istoricului Congres al XX-lea... Poate azi mă mai înlătur din drumul tău, dar mîine... (Cu furi veselă) Ai pus la socoteală tobul, înrăd de ceva — vremea care nu le-a supărat, Molodțov, a trecut! Piotr este frate cu Bahirev, cu toți cei care vor înfăptui hotărîrea Congreselor al XX-lea și al XXI-lea. El nu va căuta o slujbă călduță în capitală, ci va munci neobosit în acel loc neobșervat, dar important care i se încredințează de partid, și unde forțele sale creatoare se pot valifica din plin. El nu va gonii după o reușită ușoară și înșelătoare, ci va lupta pentru fericitatea trănică, ce se obține prin eforturi asidue, conștiente, orientate către țeluri precise. Piotr este omul care va pleca să desțelenească pămînturile Siberiei și Kazahstanului, care va ridica imensele hidrocentrale de pe fluviile Patriei și care va pune temelile istoricului zbor în jurul pămîntului pe bordul navei cosmice Voslok!

I. JANOSI

TEATRUL—PRIETEN AL CELOR CE MUNCESC

Pe marginea unei cărți cu coperte galbene

Am în fața mea o cărțuțică cu coperte simple, galbene. În aproape patruzeci de pagini sunt adunate fragmente din improvizările meșteșugite ale brigăzilor artistice de agitație din regiunea Crișana. Culegerea este tipărită pentru a servi altor formații, dar o lectură atentă a textelor procură oricărui cititor o emoționantă înțelegere. Nu ne trece prin minte să idealizăm conținutul broșurii de la Oradea. Nu ni se pare potrivit nici să mimăm festiv o uitoare declamație. Bineînțeles că în compozițiile scriitorilor amatori (și anonimi) care alcătuiesc culegerea de care ne ocupăm, nu lipsesc accentele stângace și că asonantele depășesc uneori limita procentului îngăduit. Ne plac totuși versurile din această sumară antologie regională, fără să alectăm umbră, pentru că producții asemănătoare cu cele de pe malurile Crișului Repede am mai cunoscut în alte numeroase colțuri ale țării. Ceea ce ne face să vorbim despre cântărea de scene ocazionale, care ne îmbie cu copertele sale galbene, este tocmai această similitudine cu alte și alte forți lirice create spontan în mișcarea artiștilor noștri amatori. Înțelegerea pe care ne-o oferă are farmecul unei aforismului caracteristic vremii de astăzi. Culegerea de la Oradea este, cum se spune, reprezentativă. Ea se încadrează într-o mișcare care a cuprins întreaga populație muncitoare a țării și are astfel o valoare exemplară. Iată de ce ne permitem să înseimăm pe marginea puținelor pagini ale acestei reuniuni de texte, câteva observații fugare.

Nicăieri nu se verifică mai deplin ca în producțiile literare de extracție populară, adevărul că în construcția înfățișării textului dramatic se reflectă exigențele și personalitatea spectatorului, a consumatorului de artă. Scurtele creații dramatice din culegerea orădeană atrag atenția prin arhitectonica lor modernă, simțitor mîdicată față de tiparul vechilor Jocuri de scenă folclorice. Convenția teatrală, cu vechi state de serviciu în dramaturgia populară, capătă în nolle producții un cîmp mai larg de desfășurare. Se poate astfel observa dinamica, deosebit de vie a acțiunii dramatice, care obligă la trecerea rapidă de la un cadru scenic la al-

țul, schimbînd la intervale scurte ritmul localului. În scena „La noi în gospodărie” (program al brigăzii artistice de agitație a G.A.C. „Vlăda nouă” — Sîntana) se succed imediat după ridicarea cortinei, trei momente disparate: o discuție între copii, citeva clipe dintr-o horă dezișnă, și — în sfîrșit — discuția între colectiviști și individualiști. Este aci un ritm care amintește de succesiunea secvențelor cinematografice, avînd în vedere un public familiar cu procedeele celei de a șaptea arte.

„Ce am văzut la Mădăras” (din programul brigăzii artistice de agitație din com. Geșiu) este o reconstituire scenică a unei vizite într-o gospodărie colectivă. Tehnica acestei reconstituiri se sprijină pe alternanța între textul narativ al prezentatorului (personaj propriu dramei epice moderne) și pasajele ilustrative din timpul vizitei, pasaje care a călăusele la un loc filmul înțelegerii caracterului superior al vieții în gospodăria colectivă. Convenția teatrală, pe deplin acceptată de privitorii țărani, astăzi vechi spectatori, rezolvă schimbările brusce de loc și de timp cu o naturalitate remarcabilă. Pentru a menține distanța convențională între prezentare și acțiune, autorul (sau autorii?) plesete în rezervat versul ca formă de expresie în tablourile acțiunii, iar proza sfătoasă pentru textul comperajului. Se realizează astfel o îmbinare colorată a celor două planuri de joc, în care mai cu seamă monologurile prezentatorului sînt create cu savoare și autenticitate. Iată un fragment dintr-un asemenea monolog succulent, care include în narativ elementul dinamic, dramatismul unei mișcări sugerate: „Cu tov. președintele Maghiar, zic. Amu a plecat. Trebuie să fie alături la stat... Am intrat la stat. Cu tov. Maghiar, va rog. Amu a ieșit. A plecat la culere de țucurechi. Ajung la țărălă cu pricina. Oamenii culegeau de zor. În țucurechi, cu toate că ploia nu în colase de loc... Cu tov. președintele, va rog. Acuma s-o dus. O fi la grădina îngată...” ș.a.m.d.

Este evident că procedeele autentice moderne răspund unor cerințe proprii spectatorului format. Cărțile, turnele teatrale, cinematografele sătești, circulația neîntreruptă dintre oraș și sat au creat săii de teatru vii și cu o reală capacitate selectivă. Vechile scenele rudimentare au făcut loc unor specii literare adevărate luminilor culturii socialiste. Repertoriul dramatic amplu și actual sau Darea de seamă publică a gospodăriilor colective, în

forme artistice evaluate figurează printre semnele revoluției culturale în nolle noastre așezări sătești.

Nu intenționăm să abordăm problema, după cite se pare rezolvată de folcloriști cu privire la permanența creației folclorice, după generalizarea științei de carte pe cuprinsul țării. Este aci de răspuns unor întrebări complicate, plecînd de la cercetări deosebit de ample. Cum nu ne considerăm pregătiți pentru o asemenea discuție de specialitate, ne vom mulțumi să ne exprimăm emoția sinceră față de nu puținele pasaje de autentică poezie nouă găsite în cârtica din regiunea Crișana. Convorbirea plină de farmec dintre doi băieți și un cuc, cuprinsă în poemul dramatic „Primăvara lui 1960 în satul meu” (Programul brigăzii artistice din comuna Aldești-Gurahoni) transcrie, în ritmuri de doină străveche, simțămînte proaspete și privilegii actuale. Recunoștința față de partid este mărturisită în versuri străbătute de o undă originală, autentică:

Crîșule ce duci la vale Spumăte apele tale, Aș vrea apele săi fie O cernelă vinele, Iar un plop micuț, subțire Tocul care să înșire Pe trei frunze de anin Dragoste ce-n mine-o țîn.

Forme reputeate ale barzilor neocunoscute iau deseori aspecte neîntîlnite, particulare, sub impulsul materialului nou de viață. O neapătată nuanță satirică capătă arhaicul blestem în impreciația adresată lămpii de gaz, devenită obiect anacronic („Ce am văzut la Mădăras”). Litania tradițională a „Paparudei”, tratată parodic, dă la iveală surse comice de bună calitate („La noi în gospodărie”).

După cite știm, autorii acestor versuri, deși nu știm, sînt cunoscuți celor ce îi aplaudă. Totuși compozițiile lor își păstrează caracterul colectiv, deoarece utilizează larg versuri de circulație orală mai vechi, printre care apar, nu o singură dată, ecouri din lecturile unor poezii contemporane. Se realizează astfel, în ambianța improvizărilor ocazionale, o sinteză a liricii culte, cu ecouri folclorice încă vii. Această jăsuță evidențiază pe alocuri și armonii inedite, ce aparțin neîndoios unor talente anonime care adaugă linii și culori originale.

Participarea liricii culte contemporane la realizarea „programelor” în versuri ale brigăzilor artistice de la sate, se explică nu numai prin largă răspîndire a cârjilor de poezie în casele țăranilor muncitori. Decisiv în acest proces de întrepătrundere și fuziune este conținutul nou, actual, contemporan al vieții socialiste de la țară. Temele legate de transformarea revoluționară a traiului celor de la sate, atrag cu necesitate influența unei arte proprii acestui timp. Pe trunchiul viguros al creațiilor folclorice se suprapune amprenta melodiilor care dau haină artistică gîșului epocii noastre.

Versurile din culegerea cu coperte galbene trezesc nu o dată asemenea gânduri. Autorii textelor publicate de Casa regională Crișana a creației populare nu sînt scriitori de profesie și cu patalama. Dincolo de stîngăci și stridențe, dincolo de graba ireverențabilă caracteristică al producțiilor lor, se desemează câteva talente modeste, dintre cele numărate care se ivesc mereu pe harta revoluției noastre culturale.

V. MINDRA

Artiști amatori de la Casa raională de cultură a raionului N. Bălcescu, în timpul unei repetiții.

In dezvoltarea sa, mișcarea teatrelor de amatori se vrea autentică perpetuu cu lucrări dramatice noi, reflectînd realitatea vieții sociale și etice a oamenilor, în continuă transformare. Ca nicăieri, contribuția dramaturgiei originale este, aici, un factor vital, căci, spre deosebire de teatrele profesioniste, amatori nu vor putea umple un gol în repertoriul lor cu Shakespeare sau Goldoni. Rămînera literaturii în urma vieții — fenomen explicabil prin subordonarea formelor conștiinței față de existența materială a oamenilor — se resimte aici, în teatrul de amatori, în modul cel mai acut, mai dur, pentru că ea vine în cîntăreție cu nevoile în permanență creștînde ale unei mișcări de masă constituite și ține în loc, chiar vremelnic, atîtea energii creatoare, atîtea disponibilități artistice.

Prejudecățile privind dramaturgia pentru amatori au pierdut vizibilitate, rămîndu-se undeva în leșul abandonat de fiecare cu mai multă amărăciune și cu mai puțină stringere de inimă. Atît dramaturgia cu experiență cit și cei tineri au încercat să înțeleagă și s-au străduit să răspundă nevoilor teatrului de amatori. Astfel că, în repertoriul lor din ultimii ani, amatori au înscris lucrări de: Mihail Davidoglu, Lucia Demetrius, Horia Lovinescu, Teofil Busecan, Sîtib Andrus, Dragoș Vicol, Ludovic Bruckstein, Tiberiu Vornic, Dan Tărbălaș, Constanța Bratu și alții.

S-a scris suficient pentru amatori? Indiscutabil, nu. Față de amploarea mișcării de amatori, cele nu prea multe din piesele originale reprezentabile alcătuiesc un fond destul de sărac, incapabil să satisfacă cerințele publicului numeros și ale echipelor

de amatori, de asemenea numeroase, care s-au constituit în aproape fiecare unitate socialistă mai mare, pe lîngă aproape fiecare cîmin cultural. E nevoie și aici, în teatrul de amatori, ca și în teatrul profesionist, de o improprieare continuă a repertoriului, de o punere de acord cu problemele cele mai actuale ale vieții omului nou.

Critica de specialitate poartă și ea o vină bine definită în slaba nutrire de către dramaturgi a teatrului de amatori, pentru că s-a retras cu nejustificată indiferență în fața problemelor acestui teatru, neglijîndu-le mai largă și cea mai activă mișcare artistică, trecînd cu vederea cerințele și lipsurile celui mai răspîndit repertoriu dramatic. S-ar cere din partea criticii dramatice o analiză

competentă a specificului dramaturgic pentru amatori, a resurselor tematiche și a mijloacelor artistice caracteristice, aprecieri de valoare asupra pieselor, cronici ale spectacolelor și, în sfîrșit, o dezbateră serioasă a problemelor legate de actuala fază în evoluția teatrului de amatori. Problemele care ar putea fi puse în discuție sînt nemănumerate și, fără doar și poate, interesante, ca de pildă: În ce constă specificul dramaturgic pentru amatori? Amatoriilor li se pot oferi numai piese într-un act? Piesele într-un act pot fi jucate de amatori? Care e granița dintre simplitate și simplism în aceste piese? Cum rezolvăm problema evoluției personajului pe un spațiu atît de limitat? Conflict sau conflict?

Unele din aceste probleme vor reveni în discuția noastră, cînd ne vom referi la citeva din ultimele piese publicate în volum sau în revistă „Teatrul”. Obiectul discuției ne impune din capul locului o precizare: analizînd o piesă destinată teatrului de amatori, însemnă seama și de specificul acestui teatru, de posibilitățile lui artistice și tehnice, dar nu se amîna prin aceasta — așa cum sîntem zămorî inclinați s-o facem — deficiențele de conținut sau de măiestrie ale lucrării respective. Fiindcă, totuși, dramaturgia pentru amatori nu e dramaturgia de amatori. Exigențele ideologice și artistice valabile pentru întreaga literatură prezidență și creația dramatică destinată amatoriilor. În analiza acestei dramaturgii nu vom face concesii specificului, pentru că misiunea teritoriului artei, specificul nu este un element de categoria valorii.

Asadar, prin ce se deosebește dramaturgia, să-i spunem „mică” de dramaturgia, să-i spunem „mare”? Observații că evităm expresia generică „piese într-un act”, fiindcă nu toate piesele destinate teatrului de amatori sînt într-un act — chiar dacă autorul

Cercul de artiști amatori de la Uzinele „Semnătoreasa” repetind piesa „Și pe strada noastră” de Horia Lovinescu

Brigada artistică luptă pentru calitate

Printre artiștii amatori de la Uzinele „Mao Tze-dun”

Brigada artistică a Complexului C.F.R. „Crivița Rosie” pregătind un spectacol închinat aniversării Partidului.

„Ziceți, măi de prin sectoare, / cum răspundeți la chemare” — rîsînd în clubul Uzinelor „Mao Tze-dun” o strigătură populară, plină de energie și prospețime. Este și un apel grab, care cere fîrse și categoric tuturor membrilor din uzină să răspundă la chemarea partidului de a lupta pentru îmbunătățirea calității produselor fabricii.

În spectacolul intitulat „La luptă pentru calitate”, strigăturile și cîntecurile prezentate de membrii brigăzii reiau problemele majore ale muncitorilor din uzină, într-o atmosferă de curciorare vole bună și într-o dinamică adecvată.

Preocupăți de creșterea prestigiului fabricii care exportă în străinătate utilaj petrolifer, cazane de înaltă presiune, utilaj chimic (tema scenei „Tîrgul internațional”), toți tinerii se declară „îndrăgostiți de marca fabricii” — și ignorînd orice alte preocupări, studiază cu perseverență și dau la iveală mereu alte inovații: despre aceasta ne vorbește „Perinița calității”. Există în această „Periniță” un nestăvilit optimism, o uluitoare explozie de energie; fiecare interpret (și sînt mulți) înaintea în fața scenei și conform temperamentului său artistic — de care instructorul a fînt seama — își exprimă dorința de a munci, de a avea rezultate tot mai bune în producție, de a-și ridica nivelul profesional, de a se instrui. „Cel mai important dintre rezultatele luptei pentru calitate, credem că este creșterea calității umane a omului”, ne-a spus tovarășul Radu Baboș, responsabil cultural. Acesta a fost și unul din obiectivele principale ale programului artistic prezentat în spectacolul-model ce a avut loc la Casa de creație raională. Membrii brigăzii artistice de la Uzinele „Mao Tze-dun” se mîndresc cu acest spectacol-model. Ni s-a părut revelatoare perseverența în creșterea calității spectacolului, căci repetițiile continuă și acum cu aceeași regularitate și cu o exigență mereu sporită: membrii brigăzii sînt ei înșiși un exemplu în înțelegerea

și îndeplinirea Directivelor partidului. Setran Niculae și Tulin Ion sînt mecanici; Bonjuc P. este macaragiu iar Ionescu Georgehe — forjor și cu toți sînt fruntași în producție. I-am urmărit cu cită înțelegere interpretarea cîntecului și cupletele în care sînt lăudate („Vești din uzină”, „Perinița calității” etc.) sau satirizate („Să vii cu părinții”) aspecte ale muncii în uzină. Și ne-am convins că succesele obținute la locul de muncă se datoresc unei înțelegeri profunde a sarcinilor de plan și a răspunderii pe care toți oamenii muncii o au în fața partidului. Lirismul cîntecului „A mai plecat un tren din Dealul Spirii” ca și elanul hotărît din „La luptă pentru calitate” și „Cîntăci”, cîntăci partidului” vorbesc despre succesele importante obținute în producție și în această atmosferă, numele muncitorilor fruntași Grigore Chiriță, Limbun Nicolae și Pașălu Nicolae capătă valoare de simbol și devin un exemplu mobilizator în cel mai concret înțeles al cuvîntului.

Caracteristic pentru modul artistic de interpretare ni s-a părut omogenitatea colectivului și ritmul viu, susținut și egal, în care se desfășoară, chiar și la repetiție, numerele proprii și conform temperamentului său artistic — de care instructorul a fînt seama — își exprimă dorința de a munci, de a avea rezultate tot mai bune în producție, de a-și ridica nivelul profesional, de a se instrui. „Cel mai important dintre rezultatele luptei pentru calitate, credem că este creșterea calității umane a omului”, ne-a spus tovarășul Radu Baboș, responsabil cultural. Acesta a fost și unul din obiectivele principale ale programului artistic prezentat în spectacolul-model ce a avut loc la Casa de creație raională. Membrii brigăzii artistice de la Uzinele „Mao Tze-dun” se mîndresc cu acest spectacol-model. Ni s-a părut revelatoare perseverența în creșterea calității spectacolului, căci repetițiile continuă și acum cu aceeași regularitate și cu o exigență mereu sporită: membrii brigăzii sînt ei înșiși un exemplu în înțelegerea

„Am urmărit să creăm un spectacol mobilizator, cu o fîntă precisă, care să răspundă problemelor celor mai actuale ale uzinei; un spectacol educativ, fără a fi didactic”, ne-a spus tovarășul Cornel Constantin.

Fără îndoială, caracteristica cea mai de seamă a activității brigăzii artistice de la Mao Tze-dun este această multiplă înțelegere a luptei pentru calitate.

Adriana ILIESCU

Cu reburile se luptă și pe scenă. Brigada artistică de agitație a Uzinelor „1 Mai” (Ferneziu) — Baia Mare, surprinsă într-o astfel de acțiune.

Spectatorii din Ileanda

N-în oșul „Neamurile”, piesa lui Teofil Busecan, în sala comp-luasă a Naționalului din Cluj. De data aceasta afișul se întîmplă în intrarea Căminului Cultural din satul colectivizat Ileanda. Plouase în ajun și oamenii care se apropiau prîsoua bucurăși pînîntul la ilă dîmprejur, cereau cu aceeași bucurie masina Naționalului culesen în sala cîminului lor, ter-nială în fața cîminului aceluiași vîneau familii întregi cu bătrînele îndrăcate în haine de uliori în-chie, cu pupoși gălăgioși care ai căutau locurile în față, la piciorale celor din rîndul întâi.

Lumina s-a stîs și s-au auzit primele replici ale lui moș Ion, în-terupse de risetele aprobatoare ale colectivizatorilor. Tematica strîngentă contemporană asigură interesul pe care îl prezintă piesa. Există însă în „Neamurile” un personaj fără consistență și fără sol-debernănit, în-consecvența președintelui Oancea nu este siguroa motivată, intențiile lui moș Ion sînt deseori niște concluzii în chip de „morala fabulei”, în sfîrșit, construcția dramatică a idilei Bălcescu — Fastle este extrem de fragilă. Dar este important faptul că acțiunea de pe scenă face parte integrantă din existența celor de aci. Colectivizînd din Ileanda aceluiași necazurile unui președinte de gospodărie, Oancea, încolțit de lacomia neamurilor, Sidonia, soția sa, folo-aiînd un debit verbal uluitor și o dirigență liranță în interpretarea re-narucabilă prin autenticitate a An-cuș Arghir caută să obțină un cal-pentru Toader (C. Bulescu) neguțar-abil de sărîci și stonoloză dilemat-bătura pentru nesie adormitul Simion, pînă de steag pentru pre-găritile de înmorminare a bălînei Tudorice.

Spectatorii rid, se uită cu înfele unu la celălalt; o femeie și dă oc-cine cu cîmul, și își dă seama că personajele sînt cunoscute de ei cit lumina și pînîntul, că moș Ion e

un bătrîn fleac cum au și ei prin gospodărie, că „incolțitul” Toader nu este un personaj datorat ficțiunii, că asaliul organizat al rudelor împotriva președintelui a a desfășu-ral, poate, nu numai pe scenă cînd „neamurile” devin colectivități de treabă, spectatori își manifestă des-ideriul bucurăși. Toader Alacristi ser-ai, prin apeli la ambiția lui, de-aiina în cele din urmă un pasional creșcător de gădă. Sidonia, ad-er-sarul cel mai temerar al președîn-tului se împacă în sfîrșit cu starea nouă a lucrărilor, iar înîndul se-cretar al organizației de partid, din-păcate, palid realizat în piesă, se cădătoare în cele din urmă cu Ra-luca, fiica președintelui Blandă și naipă în interpretarea Andei Car-pozi.

În pînău, spectatorii din Ileanda se interesează cine e autorul și îl cercetează discegi (Teofil Busecan a venit și el cu noi), întredacșul din din camera regelă autorilor și se întorc în sala nerăbdători. A-lleandă selectiv și constituie pentru actori o sală bună pe care să-cestia și-o dăsează adesea. Actorii sînt participare alectivă a specta-torilor și joacă din ce în ce mai fî-rec, mai inspirat.

Dar n-a fost interesant numai spectacolul. Discuția care a urmat a donedit maturitatea spectatorilor din Ileanda, discernîmintul lor. Co-lectivizînd Pop Ion, Ana Bul, Pop-Vlad au făcut caracterizări ale per-sonajelor principale, au relevat sen-sificația piesei, apreciînd-o pentru tematica ei contemporană. Pe specta-torii i-a bucurat faptul că existen-ța și frîmțîmăritile lor în preocupă-rea de sărîci și stonoloză dilemat-bătura pentru nesie adormitul Simion, pînă de steag pentru pre-găritile de înmorminare a bălînei Tudorice.

Spectatorii rid, se uită cu înfele unu la celălalt; o femeie și dă oc-cine cu cîmul, și își dă seama că personajele sînt cunoscute de ei cit lumina și pînîntul, că moș Ion e

Cristina LUCIAN

DRAMATURGIA PENTRU TEATRUL DE AMATORI

line la formulă — (vezi, spre exem-pul, „Povestea cu șorțurile schim-bate” de Constanța Bratu, care se compune nu din două tablouru-ci, în fond, din două acte), după cum nu toate piesele într-un act sînt potrivite pentru amatori (aș cita în acest sens scena lui Al. Mironan „Cercul nu există”). Aparent, princi-palul element de specific este de ordin cantitativ: piesele pentru amatori sînt scurte. Dar acest criteriu, care ține totuși de formă, trebuie să oglindească un specific de conținut. Într-adevăr, este vorba de o anume simplitate și concentrare a conflictu-lui dramatic, de o creionare sumară a personajelor. Acestea nu numai pentru că spectacolele n-ar trebui să dureze mult, dar și pentru că inter-preții, mai puțin stăpîni pe meșteșu-gul scenic, trebuie scutiți de o în-cercătură dramatică excesivă care să le depășească posibilitățile. Lungimile artificiale vor ieși aici mai puternic în evidență. De aceea vor stînjini monologurile prelungite ale bătrî-nului Mercelis din „A doua țînerete” de Dragoș Vicol, dialogul prea lung dintre Ponoran și Victorița din „Tran-dafirul negru” de Mihail Davidoglu, încercăturile repetate ale lui Romeo Pop din „Povestea cu șorțurile schim-bate” de Constanța Bratu. Lega de-concetrării dramatice se impune de-săbit de riguros în piesele pentru amatori.

Lucrările pentru teatrul de amatori nu sînt, de cele mai multe ori, piese în 3,4,5 acte care au fost conce-trate, nici lucrări care, dezvoltate, pot deveni piese în 3,4,5 acte. Acestea sînt și trebuie să fie lucrări întregi, finite, concepute anume pentru tea-trul de amatori, bucurîndu-se de acea „rotunjime” artistică, necesară ori-cărei opere de artă. (Firește, au fost și nu sînt imposibile cazurile în care o piesă de întindere să fie conce-țrată în scopul reprezentării ei de către echipele de amatori: ne amî-nim în acest sens și de „Cumpăna”

al introducerii tehnicii noi în munca tăbăcitorilor de pădure, interesul pro-blematicele ca atare se oprește la actualitatea anului 1953, cînd se desfășoară acțiunea piesei (tipărită, menționam, în 1961). Or, între altele, teatrul de amatori se caracterizează și prin opertivitatea, fiindcă este cel dintîi chemat să intervină direct în procesul de făurire a unei noi conștiințe, a unei noi atitudine față de muncă și față de colectivitate. Inac-tualitatea problemei introduceți feră-straielor automate în tăberea pădurilor atrage după sine și o oarecare desua-tudine a dezbalării morale a piesei, strîns legată de acest moment de tre-cere revoluționară de la tehnica pri-mitivă la cea modernă.

Nu ni se pare de asemenea, de do-menială actualității imediate și, în treacăci fel de spus, nici de domeniul artei, cel de-al doilea episod al pie-iei „La comisia de împăcînire” a lui Tiberiu Vornic în care, pe parcursul unei treimi din lucrare, se discută problema unei pisici înecate într-o fîntînă și a tuturor consecințelor sociale și morale care decurg pentru personajele din acest incident. De altfel, nu credem că mai este posibil ca un literatură în revista „Teatrul”. În singurul am — principialul personaj negativ al piesei, Anton Stan — despre care se știe că s-a ocupat întreaga sa viață de antrenarea con-sătenilor în procese costisitoare și inutile, să mai poată influența astăzi cu alita ușurință conduita țăranilor, împingîndu-i fără dificultăți în scan-dalură și simplitate artistică ale spec-tacolelor contemporane. Se poate vor-bi de o anumită tendere a artei teli-matiche și problematice, de aborda-rea unor aspecte noi, caracteristice actualui etape din dezvoltarea conștiinței socialiste. Astfel, piesa „Tran-dafirul negru” de Mihail Davidoglu dezbate cu acutieme probleme dintre cele mai actuale ale eticii noi, comu-niste, legate de necesitatea ridicării nivelului cultural și tehnic al muncitorilor, de abandonarea metodelor emulice în producție, de cinstea și puritatea omului nou, produs al re-voluției socialiste. Nu toate piesele se află însă în plină actualitate prin problemele dezbătute. Dacă lucrarea lui Dragoș Vicol „A doua țînerete” aduce în scenă un episod interesant

de amatori, de asemenea numeroase, care s-au constituit în aproape fiecare unitate socialistă mai mare, pe lîngă aproape fiecare cîmin cultural. E nevoie și aici, în teatrul de amatori, ca și în teatrul profesionist, de o improprieare continuă a repertoriului, de o punere de acord cu problemele cele mai actuale ale vieții omului nou.

Critica de specialitate poartă și ea o vină bine definită în slaba nutrire de către dramaturgi a teatrului de amatori, pentru că s-a retras cu nejustificată indiferență în fața problemelor acestui teatru, neglijîndu-le mai largă și cea mai activă mișcare artistică, trecînd cu vederea cerințele și lipsurile celui mai răspîndit repertoriu dramatic. S-ar cere din partea criticii dramatice o analiză

competentă a specificului dramaturgic pentru amatori, a resurselor tematiche și a mijloacelor artistice caracteristice, aprecieri de valoare asupra pieselor, cronici ale spectacolelor și, în sfîrșit, o dezbateră serioasă a problemelor legate de actuala fază în evoluția teatrului de amatori. Problemele care ar putea fi puse în discuție sînt nemănumerate și, fără doar și poate, interesante, ca de pildă: În ce constă specificul dramaturgic pentru amatori? Amatoriilor li se pot oferi numai piese într-un act? Piesele într-un act pot fi jucate de amatori? Care e granița dintre simplitate și simplism în aceste piese? Cum rezolvăm problema evoluției personajului pe un spațiu atît de limitat? Conflict sau conflict?

Unele din aceste probleme vor reveni în discuția noastră, cînd ne vom referi la citeva din ultimele piese publicate în volum sau în revistă „Teatrul”. Obiectul discuției ne impune din capul locului o precizare: analizînd o piesă destinată teatrului de amatori, însemnă seama și de specificul acestui teatru, de posibilitățile lui artistice și tehnice, dar nu se amîna prin aceasta — așa cum sîntem zămorî inclinați s-o facem — deficiențele de conținut sau de măiestrie ale lucrării respective. Fiindcă, totuși, dramaturgia pentru amatori nu e dramaturgia de amatori. Exigențele ideologice și artistice valabile pentru întreaga literatură prezidență și creația dramatică destinată amatoriilor. În analiza acestei dramaturgii nu vom face concesii specificului, pentru că misiunea teritoriului artei, specificul nu este un element de categoria valorii.

Asadar, prin ce se deosebește dramaturgia, să-i spunem „mică” de dramaturgia, să-i spunem „mare”? Observații că evităm expresia generică „piese într-un act”, fiindcă nu toate piesele destinate teatrului de amatori sînt într-un act — chiar dacă autorul

Cercul de artiști amatori de la Uzinele „Semnătoreasa” repetind piesa „Și pe strada noastră” de Horia Lovinescu

Dumitru SOLOMON

BALADA SOLDATULUI

„Balada soldatului” a fost scrisă de Valentin Eftim și Grigori Ciuhrai...

„Pe ce n-au arătat Valentin Eftim și Grigori Ciuhrai moartea lui A. Șkorion..."

A. ZORKI Moscova, aprilie 1961

Imagine din filmul „Balada soldatului”

BORIS PROROKOV

ANTONIETA DIAS DE MORAES (BRAZILIA)

Două cîntece de noapte

Cu creionul meu de umbră și de fum estompez orizonturile de seară... Schițînd, într-o clipă, sfera lunii de foc...

Premiile Lenin pentru literatură și artă

Artiștii ai Uniunii Sovietice. În fața cititorului poemului „Din zarea-zare” de A. Tvardovski se deslășoară tablourile patriei sovietice de necuprins...

scrie Alexandr Prokofiev, unul din poezii sovietice cel mai în vîrstă, căruia Comitetul l-a decernat înalta distincție...

Imagine din filmul „Balada soldatului”

„Esprit” PRESTIGIUL CUBEI

Chiar și o publicitate catolică cum este revista franceză „Esprit” recunoaște importanța deosebită a revoluției din Cuba...

REVISTA presei străine

Hector Charry Samper, președintele comitei interparlamentare a senatului din Columbia, exprimă punctul de vedere a numeroși liberali...

In rominește de CONSTANTIN NISPEANU

Nemișcați, în noaptea nemișcată, în umbră, buzele de mătăș abia se mișcă... abia se-arată.

JEAN-PAUL SARTRE: „Noua doctrină Monroe: America de Sud, americanilor de nord!”

Jean-Paul Sartre, cunoscut scriitor și dramaturg francez, care a făcut două călătorii de studii în Cuba și a văzut transformările înfăptuite de revoluție...

Revoluția cubană rămîne, în ciuda oricăror tentative ale S.U.A., extrem de populară și numal în țările latino-americane...

A. Vilas-Boas da MOTTA

Pentru a face să se înghină acestora, proprietarii aveau nevoie de un dictator. Funcția lui Batista, fiind a venit din nou la putere...

LITERATURA SOCIALA BRAZILIANĂ

La sfîrșitul secolului trecut s-a dezvoltat în Brazilia, sub influența curentului romantic, o literatură regională cu puternice tendințe sociale...

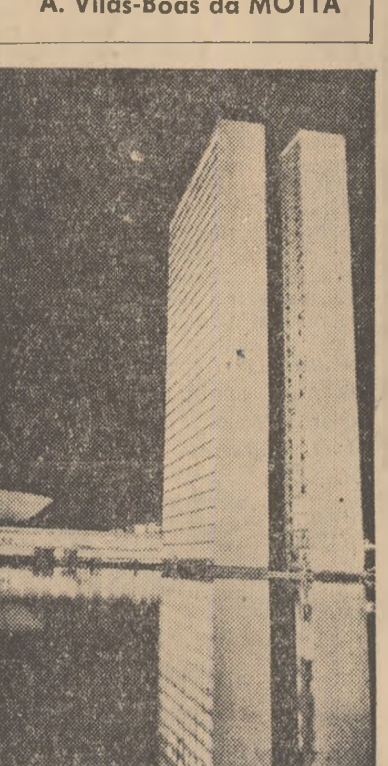
SCRISOARE din Rio de Janeiro

considerați, prin creșterea și apariția operelor lor, precursorii scriitorilor și artiștilor care au organizat „Săptămîna artei moderne”...

După anul 1930 scriitorii din diverse regiuni ale Braziliei au abordat problemele în viața socială...

Relevind realitatea prin intermedii unor valoroase opere literare, aproape toate traduse în românește...

In acest roman care a bucurat de o mare popularitate au apărut într-un singur an 15 ediții...

Palatul guvernamental din Brasilia

Director: Acad. ZAHARIA STANCU. Colegiul redacțional: Acad. MIHAI BENIUC, MARCEL BEREȘCU, EUSEBIU CAMILAR...